

APŽVALGA. INFORMACIJA

JONAS KABELKA – BALTISTAS IR LEKSIKOGRAFAŠ

Suvalkijos lygumos lietuvių kultūrai ir mokslui išugdė daug šviesių asmenybių, tarp kurių buvo ir Vilniaus universiteto Baltų filologijos katedros docentas daktaras Jonas Kabelka (1914.11.08 – 1986.12.26). Vėly 2004 m. rudėnį jam būtų sukakę 90 metų.

Jonas Kabelka priklausė tai dar nespėjusio nugrimzti į žilias laiko sutemas permainingo dvidešimtojo amžiaus kartai, kuri į lietuvių kalbotyrą atėjo po Kazimiero Būgos ir Jono Jablonskio. Daugelis iškilų anos jaunosios tarpukario kartos šviesuolių, išsimokslinimą gavusių Kauno Vytauto Didžiojo ir užsienio universitetuose, kultūriniam ir akademiniam Lietuvos gyvenime aktyviau ėmė reikštis trečiuoju ir ketvirtuoju dešimtmečiu. Pirmosios Kabelkos publikacijos iš baltų kalbų istorijos taip pat pasirodė ketvirtojo dešimtmečio pabaigoje: jo straipsniai „1647 metų evangelijos“ ir „Latviški žodžiai 1603 metų Thesauri Polyglotte“ buvo išspausdinti autoritetingame, arba kaip šiandien dažnas būtų linkęs pasakyti – prestižiniame, prieš karą leistame mokslo žurnale *Archivum Philologicum* (žr. pridedamą spausdintų darbų sąrašą). Švietimo ministerijos pasiūstas, Kabelka studijavo baltistiką iš pradžių Berlyne (1937–1939 m.), vėliau, 1939–1941 m., – Rygos universitete, kuriame klausė didžiojo latvių baltisto Janio Endzelyno paskaitų ir dalyvavo jo vadovaujamuose seminaruose. Tačiau sėkmingas studijas ir jauno mokslininko pradėtus tyrimus nutraukė karas. Jo audros nemažai Kabelkos bendraamžių, tarp jų ir gimnazijos laikų bičiulį Algirdą Julijų Greimą, nubloškė toli nuo tėvų žemės, daugelį – visam gyvenimui.

Jonas Kabelka porą metų mokytojavo Marijampolės gimnazijoje, kurioje ir pats kadaise mokėsi. 1947 m. baigė Kauno universitetą ir ten dirbo iki 1950 m., o nuo 1950-ųjų iki mirties buvo Vilniaus universiteto Lietuvių kalbos, vėliau – 1973 m. įkurtos Baltų filologijos katedros docentas (dėstė latvių kalbą ir baltų filologijos įvadą). Turėjęs garsių mokytojų (Berlyne – Jurgį Gerulį, Maksą Vasmerį, Rygoje – Janį Endzelyną), jis ir pats buvo savo mokinių gerbiamas pedagogas. Daugybė visoje Lietuvoje, o gal ir dar plačiau po pasaulį pasklidusių Vilniaus universiteto absolventų lituanistų gali didžiuotis, kad buvo jo mokiniai, ir tikriausiai su meile prisimena savo lėtų judesių, ramiai, netgi kiek monotoniškai kalbantį dėstytoją, kurio paskaitoms pagavaus žavesio teikdavo savito „kabelkiško“ humoro blyksniai.

Jonas Kabelka, be jokios abejonės, buvo didelės erudicijos ir labai kompetentingas baltų kalbų istorijos tyrėjas, tačiau iš tiesų jo filologiniai interesai nesiribojo vien istorija ir buvo gerokai įvairesni. Šiandien galime pasakyti jį buvus ne vien įžvalgų mokslininką, įtaigų pedagogą, bet ir patyrusį kalbos praktiką – reikšmingų lituanistinių leidinių redaktorių, darbštų vertėją. Iš vokiečių kalbos Kabelka yra išvertęs Ericho Maria Remarque'o „Vakarų fronte nieko naujo“, iš latvių – jų literatūros klasikų Andrejo Upyčio ir Vilio Lacio kūrinį, iš rusų – Aleksandro Reformatskio „Kalbotyros įvadą“ (1963, kartu su J. Iškausku), kuris Lietuvos aukštųjų mokyklų studentams filologams beveik du dešimtmečius buvo vienintelis kalbotyros pradžiamokslis, tuomet prieinamas gimtąja kalba¹.

¹ Originalus šio filologams privalomo dalyko vadovėlis pasirodė tik 1985 m. (J. P a l i o n i s,

Beje, būtent A. Reformatskio vadovylyje buvo pavartotas F. de Saussure'o dichotomijos *langue - parole* (rus. *язык - речь*) lietuviškas atitikmuo *kalba - šneka*. Turbūt ne visai teisinga būtų tvirtinti, kad ta vėliau lietuvių kalbininkų tikslinta *šneka*² vertime atsirado labiau suvertėjų, o ne vadovėlio specialiojo redaktoriaus palaiminimu. Tačiau kad žodžio turinio ir raiškos dermė Kabelkai visuomet yra buvusi svarbi, regis, liudytų kalbos kultūros žurnale *Mūsų kalba* išspausdintos jo miniatiūros *emigrantas* ir *imigrantas* (1975, 2, p. 57), *provincija* ir *periferija* (1976, 6, p. 67–68), kuriose išaiškinta šių daiktavardžių kilmė, reikšmės ir vartosenos polinkiai. Šie straipsniai tebėra aktualūs ir dabar, nes bendrinės kalbos viešosios vartosenos atsparumas tarptautinių žodžių „mados infekcijai“, atrodo, pastebimai silpsta.

Kaip žodynininkas Kabelka yra tikrai nemažai nuveikęs. Tarp šios srities darbų, be abejonės, pirmiausia minėtina jo studija „Kristijono Donelaičio raštų leksika“ (1964) ir drauge su katedros kolega Jonu Balkevičium parengtas didelis, maždaug 42 tūkstančių žodžių „Lietuvių-lietuvių kalbų žodynas“ (1977). Vis dėlto nederėtų pamiršti ir tų leksikografinių darbų, prie kurių rengimo jis savo laiku buvo vienaip ar kitaip prisidėjęs. Tai pirmoji po karo „Dabartinės lietuvių kalbos žodyno“ laida (1954) ir LKŽ III, IV ir V tomai. Kabelka buvo jų redakcijos kolegijos narys, visus juos skaitė ir yra pareiškęs nemaža kirčiavimo ir įvairių kitokių redakcinių pastabų. Taip kaupėsi leksikografinio darbo patirtis ir žodynininkui reikalinga kompetencija.

Jono Kabelkos studija „Kristijono Donelaičio raštų leksika“ (1964), pasirodžiusi po ilgos pertraukos nuo ankstyvųjų rimtų jauno studento publikacijų žurnale *Archivum Philologicum*, buvo bene pirmasis didelis jau brandaus

Kalbos mokslo pradmenys, Vilnius). Tiesa, kiek anksčiau buvo išleistas kitas, taip pat iš rusų kalbos verstas B. Golovino „Kalbotyros įvadas“ (Vilnius, 1982, vertė A. Rasimavičius ir J. Statkevičienė).

² Šiandien kaip lietuviškas *parole* atitikmuo labiau yra įsigalėję V. Urbučio pasiūlytas *kalbėjimas*, fonologijos darbuose – A. Girdenio teikiamas *kalbėjimo aktas*.

mokslininko darbas. Jis ne tik pelnė autoriui filologijos daktaro laipsnį ir sulaukė palankaus vertinimo tėvynėje ir užsienyje³. Mūsų kalbotyroje šis darbas apskritai yra pirmoji vieno rašytojo kalbos studija, kurioje išanalizuota visa Donelaičio raštų leksika, nustatytas savų ir skolinų žodžių santykis, atkreiptas dėmesys į gausią sinonimiką, aptarti poeto vartojami archaizmai, istorizmai ir tarmybės (Kabelkos apskaičiavimu, 82% Donelaičio leksikos yra lietuviška). Suprantama, kad didžiausia šios knygos dalis yra žodynas. Jį sudaro apie 3000 žodžių su iliustruojamaisiais sakiniais ir frazėmis, atskleidžiančiais žodžio reikšmę, parodančiais jo leksinę apsuptį ir sintaksinius ryšius (beje, LKŽ rengėjai, kuriems šis Kabelkos darbas iškart tapo parankine knyga, nėra pastebėję jokio praleisto žodžio, išskyrus nebent *manding*). Skolintinė leksika knygoje pateikta atskiru sąrašu: išsiaiškintų Donelaičio leksikai būdingų skolinių kilmę (daugiausia pagal Ernsto Fraenkelio „Litauisches etymologisches Wörterbuch“ ir kt. šaltinius), Kabelka juos skirsto į slavizmus, germanizmus ir tokius žodžius, dėl kurių kilmės nėra įsitvirtinusios vienos nuomonės (pvz., *alus*, *gandras* ir pan.).

Šiandien galima tik pasidžiaugti, kad sudaryti Donelaičio žodyną ėmėsi puikiai tam pasirengęs filologas, kurio ir gimtoji tarmė buvo artima mūsų literatūros klasiko šnektai. Štai kodėl žodynas yra didžiai patikimas pagalbininkas visiems Donelaičio kūrybos tyrėjams, o ypač – LKŽ autoriams. Siekdami mokslo reikalams išsaugoti autentišką tarmių leksiką, morfologiją ir sintaksę, jie nuolatos turi narplioti nelengvai išsprendžiamus tarminių ypatybių transponavimo į bendrinę kalbą dalykus. Kabelkos sudarytame Donelaičio žodyne transponavimo netikslumų praktiškai nėra⁴. Žodžio lizdo antraštinį

³ J. S e n k u s [rec.], – Pergalė, IX, 1964, 170–173; R. E c k e r t [rec.], – Deutsche Literaturzeitung, 1965, 86 (5), skilt. 433–435.

⁴ Šiokio tokio nenuoseklumo esama nebent transponuojant deminutivinės priesagos *-aitė* priedė (transponuota *-aitė*), pvz., *su Susukāte* (= su Susukāte, p. 227), *oškātė* (= oškātė, p. 153), *ponātis* (= ponātis, p. 180), *sopagātis* (= sopagātis,

žodį jis tradiciškai pateikia transponuotą į bendrinę kalbą, tačiau iliustruojamuosiuose sakiniuose ir frazėse visas Donelaičio tarmės ypatybės stengiasi išlaikyti kuo autentiškesnes, pvz., balsių *ie, uo* ir *é, o* maišymą arba dėl vad. „paradigmos spaudimo“ vakarų aukštaičiams itin būdingą suvienbalsintą dvigarsį *in* veiksmazodžių bendratyse ir iš jų padaromose formose: *atgaivýýt* (= atgaivinti, p. 54), *atmýýt* (= atminti, p. 55), *augýt, augýdams* (= auginti, augindamas, p. 57), *baugštýýt* (= baugštintas, p. 59), *búdyt* (= budinti, p. 64), *gaivýýt, gaivýýtų, gaivýdams, gaivýdami* (= gaivinti, gaivintų, gaivindamas, gaivindami, p. 79), *gañdyt* (= gاندinti, p. 80), *gýti* (= ginti, p. 83), *išsiplátys* (= išsiplātins, p. 97), *kíbyt* (= kibinti, p. 111), *línksmyt, línksmytis* (= linksminti, linksmintis, p. 127), *pagadýt* (= pagadinti, p. 156), *pažýt* (= pažinti, p. 172) ir t.t. Prūsijos lietuviams, matyt, yra buvusios būdingos ir dabar šiaurės ir pietų žemaičių bei kai kuriose vakarų aukštaičių vietose (apie Pajevonį, Bartnykus, Kybartus) gyvai vartojamos būs. I. 1 a. formos su atematiškai pridėta asmens galūne *-u: pasakýysu* (p. 164), *pasilíkysu* (p. 159), *pradéysu* (p. 181), *pridabóysu* (p. 184), *rašýysu* (p. 193). Turint galvoje tai, kad Mažosios Lietuvos raštų tarminės ypatybės iki šiol nėra deramai iširtos, Kabelkos „Kristijono Donelaičio raštų leksika“ yra itin reikšmingas darbas mūsų istorinei dialektologijai.

Kitas svarbus Kabelkos leksikografinis darbas yra jau minėtas „Latvių-lietuvių kalbų žodynas“ (1977). Kabelka parašė jo teksto *i-ž* dalį ir sudarė geografinių vardų sąrašą (iš viso apie 3 100 vardų). Nors bandymų parengti tokį žodyną būta jau nuo Antano Juškos laikų ir vėliau⁵, baltų leksikografijoje Kabelkos ir Balkevi-

p. 209) ir kt., taip pat abejotina ir dūrinio *baltžanđė* priegaidė: vns. įn. *baltžanđe* (p. 58) tikriausiai transponuotina *baltžanđe*, nes vad. Saussure'o, arba priešpaskutiniojo skiemens, dėsniai poetas niekur nėra nusižengęs, o metatonija *žándas / baltžanđis, -ė* jo šnektai, atrodo, nebuvo būdinga.

⁵ A. Juška apie 1875 m. buvo parašęs latvių-lietuvių-lenkų kalbų žodyną (maždaug 7 800 žodžių), bet jis taip ir liko neišleistas (rankraštis saugomas Lietuvių kalbos institute, kur, beje, yra

čiaus darbu buvo lemta tapti pirmuoju išspausdintu latvių-lietuvių kalbų žodynu⁶. Sudarytojai sakosi stengėsi jį sudėti „bendrinės latvių kalbos žodžių pagrindinį fondą, įskaitant plačiai vartojamus mokslo ir technikos terminus, taip pat ir labiau paplitusius tarptautinius žodžius“ (p. 5). Žodyne nevengta kai kurių tarmybių ir archaizmų, galinčių praversti vertėjams ar latvių ir lietuvių leksikos lyginamiesiems darbams. Kiek leido vieta, stengtasi įdėti kuo daugiau laisvųjų ir frazeologinių žodžių junginių. Didelė šio žodyno teigiamybė – sistemškai pateikti visi galimi vienos šaknies arba kamieno dariniai, rodantys latvių kalbos derivacines išgales ir leksikos sistemiskumą⁷. Tačiau pašėlęs gyvenimo tempas greit pasendina ir kruopščiausiai parengtus dvikalbius žodynus. Šiandien latvių-lietuvių žodyno jau labai pasigendama gerokai papildyto, naujausiam „Lietuvių-latvių kalbų žodynu“ (1995) nenusileidžiančio bent apimtimi, o dar geriau – jį pralenkiančio⁸.

Jono Kabelkos, kaip baltisto, spausdintų darbų sąrašas nėra labai ilgas, tačiau visi jie yra reikšmingi ir tam tikru mastu etapiniai: pana-

gerokai vėliau rengto, bet nebaigto Jurgio Andzilio latvių-lietuvių kalbų žodynelio rankraštis). Yra žinoma, kad didelį latvių-lietuvių žodyną buvo parengęs latvis Janis Ryteris, tačiau jo rankraštis dingo per Antrąjį pasaulinį karą.

⁶ Tuo tarpu pirmasis lietuvių-latvių kalbų žodynas buvo išleistas kone šimtmečiu anksčiau, 1872 m. (sud. Andrejas Dyrikis (Dīriķis), apie 10 000 žodžių), kitas, penkiskart didesnis – 1929 m. (sud. Janis Ryteris (Rīteris), apie 53 000 žodžių). Trečiąjį iš eilės parengė Apolonija Buojačė ir Valteris Subatnieks (Lietuviešu-latviešu vārdnīca, 1964, Rīga, redagavo J. Balkevičius). Antrasis, papildytas jo leidimas (apie 60 000 žodžių) pasirodė 1995 m. (J. Balkevičs, L. Balode, A. Bojāte, V. Subatnieks, Lietuviešu-latviešu vārdnīca, Rīga).

⁷ Žr. A. Rosinas, Jono Balkevičiaus leksikografiniai darbai, – Blt XXXVII (2), 2003, 374–375.

⁸ Šiek tiek papildytą ir poredaguotą Balkevičiaus ir Kabelkos „Latvių-lietuvių kalbų žodyną“ savo pavarde 2003 m. išleido A. Butkus, plačiau žr. A. Rosinas [rec.], – Blt XXXIX (2), 2004, 315–319.

šiai kaip leksikografinius, šiuos jo darbus irgi turime apibūdinti žodžiu „pirmasis“, nes tiek „Latvių kalba“ (1975, 2 leid. 1987), tiek „Baltų filologijos įvadas“ (1982) yra pirmosios originalios šių dalykų studijų knygos aukštosios mokykloms.

Kabelkos „Latvių kalba“ iš tiesų nėra įprastas praktinio kalbos mokymosi vadovėlis, pirmiausia galbūt dėl to, kad latvių kalbą lietuvių studentams jis labiau buvo linkęs dėstyti kaip akademinį istorinio lyginamojo pobūdžio, o ne grynai praktinės kalbos kursą (tą sąlygojanti universitetinių studijų specifika, o „kas norės geriau kalbėti latviškai, galės to išmokyti kitur arba vėliau“). Štai kodėl, pasak „Latvių kalbą“ recenzavusio Alberto Rosino, ji ir esanti „pirmoji gramatika lietuvių filologams [...] ir ilgai bus svarbiausias latvių kalbos studijų šaltinis“⁹. Recenzentas neklydo – ši knyga gana greit sulaukė pakartotinės laidos, o naujos lietuviškos akademinės studijoms skirtos latvių kalbos gramatikos kol kas nematyti.

Taip pat ir „Baltų filologijos įvadas“ buvo pirmasis ir iki šiol lietuvių kalbotyroje tebėra vienintelis originalus būsimesiems baltistams ir lituanistams labai svarbaus studijų objekto vadovas¹⁰. Be jokios abejonės, jis yra reikšmingiausias Kabelkos baltistinis darbas ir buvo Lietuvoje ilgai lauktas įvykis¹¹, o po pusantro de-

⁹ A. R o s i n a s [rec.], – Blt XXII (2), 1976, 200.

¹⁰ Iki jo pasirodymo lietuviškai turėjome tik du universitetinėms studijoms tinkamus (specialiai baltų filologijos įvado kursui nepritaikytus) šaltinius: K. B ū g o s „Lietuvių tauta ir kalba bei jos artimieji giminaičiai“, išsp. jo „Rinktinių raštų“ 3 t. (1961), ir iš vokiečių kalbos verstą E. F r a e n k e l i o 1950 m. darbą „Baltų kalbos“ (1969, vertė S. Karaliūnas). Šiandien, be Kabelkos „Įvado“, šį sąrašą papildo A. S a l i o enciklopedinių straipsnių rinkinys „Baltų kalbos, tautos ir kultys“ (Vilnius, 1985) ir naujausias (bei novatoriškas ir daug platesnio užmojo) iš italų kalbos verstas apibendrinamasis P. U. D i n i o veikalas (P. U. D i n i, Baltų kalbos. Lyginamoji istorija, Vilnius, 2000, vertė H. Zabulis).

¹¹ „Baltų filologijos įvado“ recenzijoje A. S a b a l i a u s k a s teigė: „turime tikrai puikią knygą

šimtmečio, 1997-aisiais, jaunosios kartos italų baltistas P. U. Dini pripažins, kad tarp keliolikos kitų apibendrinamųjų darbų, skirtingomis Europos kalbomis įvedančių į baltų filologiją ir lingvistiką, Kabelkos „Baltų filologijos įvadas“ buvęs visų išsamiausias iki pat 20 a. paskutiniojo dešimtmečio pabaigos¹². Šiandien kurios nors atskiros siauresnės temos požiūriu studijuojant Kabelkos „Baltų filologijos įvadą“, jis vietomis jau gal ir gali pasirodyti tauriai senstelėjęs, kokie paprastai laikui bėgant ima atrodyti daugumas klasikinių darbų. Juk per pastaruosius du dešimtmečius baltų kalbotyra ir kitos jai artimos mokslo sritys (visų pirma, istorija, archeologija ir kt.) pažengė į priekį, susikauptė naujų tyrimų duomenų (pakaktų prisiminti naujesnius baltų kalbų istorinės morfologijos, ypač veiksmazodžio, istorinės sintaksės, senųjų raštų kalbos, taip pat archeologų ir istorikų tyrimus). Be to, radosi atnaujintų, atrodė, seniai išnagrinėtų dalykų aiškinimų (pvz., baltų genčių arba baltiškos kilmės etnonimų etimologijų¹³) ir pan. Vis dėlto neabejotina Kabelkos monografijos vertybė yra gerai susistemintos istorinės žinios apie baltų gentis ir kalbas, aiškiai ir pakankamai kritiškai, tačiau be jokios visaišinio pozos išdėstytos prieštaringos hipotezės (pvz., „Vadinasi, hipotezės dėl neurų baltiškumo nors ir negalima visiškai įrodyti, bet jos taip pat nedera ir beatodairiškai atmesti“¹⁴).

ir vargu kas nors iš mūsų ar latvių filologų šiuo metu galėtų parašyti geresnį šios srities darbą“ (Blt XXI 2, 1985, 206); panašiai „Įvadas“ vertintas ir kitur: „įdomus ir reikalingas darbas ne tik studentams, bet ir visiems, kurie domisi baltų kalbų ir tautų praeitimi. Gaila, kad ši knyga išleista tik 3 000 egz. tiražu ir vos pasirodžiusi dingo iš knygynų. Juk ja naudosis ne tik studentai lituanistai, bet ir istorikai, archeologai, etnografai“ (Mūsų kalba, 3, 1984, 33).

¹² P. U. D i n i, Le lingue baltiche, Firenze, 1997; cit. iš liet. vertimo: P. U. D i n i, Baltų kalbos. Lyginamoji istorija, Vilnius, 2000, 15.

¹³ Plg., pvz., Schmido pasiūlytą kuršių vardo etimologiją (W. P. S c h m i d, Der Name der Kuren, – Prace Językoznawcze, XVI, 1992, 229–235).

¹⁴ J. K a b e l k a, Baltų filologijos įvadas, Vilnius, 1982, 21.

Suprantama, rasime jo knygoje ir ne vieną išvalgų, itin santūriai pasiūlytą savą kurio nors neaiškaus klausimo sprendimą (pvz., „Gal geriau manyti, kad žiemgalių <...> kalba <...> buvo suskilusi į tarmes ir šnektas: viena dalis šių tarmių ar šnektų galėjo būti artimesnė lietuviams, kita – latviams“¹⁵).

Jono Kabelkos, baltisto ir leksikografo, palikimas – ne vien žodynai ir vadovėliai kukliai vadinami darbai. Geru istorijos šaltinių ir literatūros pažinimu, paprastu gana painių dalykų išdėstymu pasižymi neilgi, talpūs jo straipsniai, skirtini mokslo populiarinamajam žanrui: „Baltija ir baltai“ (išspausdintas straipsnių rinkinyje *Žodžiai ir žmonės*, 1974, 57–62), „Herodotas ir baltai“ (str. rink. *Kalba ir mintis*, 1980, 96–103), „Baltų kaimynai ir jų vardai“ (str. rink. *Ženklas ir prasmė*, 1986, 76–81). Pastaruoju – kaip šiandien matome – buvo lemta padėti viso gyvenimo kūrybos paskutinį tašką, kūrybos, turinčios labai aiškia *lietuviškumo ir lietuviams* žymę (mirė Jonas Kabelka 1986 m. gruodžio 26 d.). Paskutinė jo publikacija užbaigta žodžiais: „Neatsitiktų visai nieko nepaprasto, jeigu kas nors vieną kitą iš čia mėgintų paaiškinti dalykų nušviestų visai kitaip“. Pažinimas iš tiesų pabaigos neturi... O pats Jonas Kabelka, pasak bendraamžio kolegos Balkevičiaus, „ką buvo baltams pažadėjęs, – viską padarė. Ant jo rašomojo stalo neliko nebaigto rankraščio, neišsiųsto laiško“¹⁶.

Buvęs Kabelkos mokinys Marijampolės gimnazijoje ir Vilniaus universitete, lietuvių kalbotyros „baltasis metraštininkas“ Algirdas Sabaliauskas, aprašydamas savo mokytojo mokslinę kūrybą, suformulavo šiandien beveik aksioma tapusį teiginį: „Jonas Kabelka yra žymiausias mūsų latvistas“¹⁷. Tik šiandien, deja, esamąjį laiką šioje aksiomoje jau turime pakeisti būtuojų laiku: taip, Jonas Kabelka buvo pirmasis žymiausias lietuvių latvistas, kelias Vil-

niaus universiteto studentų kartas mokęs ir skambesiu, ir dvasia mums pačios artimiausios lietuvių kalbos. Savo moksliniais ir praktiniais darbais jis vaisingai prisidėjo prie to, kad buvusi Baltų filologijos, dabar – Baltistikos ir bendrosios kalbotyros katedra tapo Lietuvos latvistinių studijų židiniu ir lieka toks pat svarbus baltistikos centras kaip ir tuomet, kada jis rengė „Latvių-lietuvių kalbų žodyną“ ir lietuvių kalbos vadovėlį, recenzavo kitų latvistinius darbus, rašė pirmąjį lietuvišką „Baltų filologijos įvadą“, populiarino baltistiką plačiau visuomenei skirtuose straipsniuose ir nuo pat pirmojo *Baltistikos* numerio iki paskutinio savo atodūso buvo jos redakcijos narys.

SPAUSDINTI JONO KABELKOS DARBAI

Knygos

Kristijono Donelaičio raštų leksika, Vilnius, 1964. Rec.: J. Senkus, – Pergalė, 9, 1964, 170–173; R. Eckert, – Deutsche Literaturzeitung, 1965, 86 (5), skilt. 433–435.

Latvių kalba, 1-2, Vilnius, 1969.

Latvių kalba, Vilnius, 1975; 2 leidimas, 1987. Rec.: A. Rosinas, – Blt XII (2), 1976, 198–200.

[su J. Balkevičium] Latvių-lietuvių kalbų žodynas, Vilnius, 1977. Rec.: K. Gaivenis, – Pergalė, VIII, 1978, 177–179; A. Sabaliauskas, – Blt XV (1), 1979, 80–81.

Baltų filologijos įvadas, Vilnius, 1982. Rec.: A. Sabaliauskas, – Blt XXI (2), 1985, 205–206; anotacija (aut. nenurodytas), – Mūsų kalba, 3, 1984, 33.

Straipsniai ir recenzijos

1647 metų evangelijos, – APh VII, 1938, 73–87.

Latviški žodžiai 1603 metų Thesauri Polyglotte, – APh VIII, 1939, 19–21.

[su Z. Zinkevičium] Kazimieras Būga, – K. Būga, Rinktiniai raštai, I, Vilnius, 1958, 13–100.

¹⁵ Ten pat, 80.

¹⁶ J. Balkevičius, Ką buvo baltams pažadėjęs... – Gimtasis žodis, 12, 1994, 7–9.

¹⁷ A. Sabaliauskas, Lietuvių kalbos tyrimų istorija (1940–1980), Vilnius, 1982, 54.

[su J. Lebedžiu] Nauji duomenys apie B. Vilento literatūrinę veiklą, – Blt II (2), 1966, 209–215.

[Rec.] A. Laua, Latviešu leksikoloģija, Rīga, 1969, – Blt VI (1), 1970, 132–135.

Baltija ir baltai, – Žodžiai ir žmonės, Vilnius, 1974, 57–62.

Iš prof. J. Endzelyno baltų filologijos įvado paskaitų, – Žodžiai ir žmonės, Vilnius, 1974, 169–175.

Emigrantas ir imigrantas, – Mūsų kalba, 2, 1975, 57.

Provincija ir periferija, – Mūsų kalba, 6, 1976, 67–68.

Baltų kalbos, – Baltų kalbos ir jų tyrinėjimo metodai, Vilnius, 1978, 27–37.

[Rec.] A. Gätters, Die lettische Sprache und ihre Dialekte, 1977, The Hague etc., – Blt XIV(2), 1978, 159–161.

Herodotas ir baltai, – Kalba ir mintis, Vilnius, 1980, 96–103.

[Rec.] Praha–Vilnius. Sborník prací k 400. výročí založení univerzity ve Vilniusu, – Blt XVIII (1), 1982, 91–92.

Reinholdas Trautmanas, – Mintis ir ženklas, Vilnius, 1983, 160–164.

[Rec.] Fennell T. G., H. Gelsen, A Grammar of Modern Latvian, The Hague etc., 1980, – Blt XX (2), 1984, 182–184.

Baltų kaimynai ir jų vardai, – Ženklas ir prasmė, Vilnius, 1986, 76–81.

Apie J. Kabelką

Balkevičius J., Ką baltams buvo pažadėjęs... – Gimtasis žodis, 12, 1994, 7–9.

Balode L., J. Kabelkam – 80, – Atmoda Atpūtai, 1994-11-12, 3.

Bėrtulis R., Jons Kabelka – šešdesmitgadnieks, – Literatūra un māksla, 1974-11-3.

Lietuvių kalbos enciklopedija, Vilnius, 1999, 290.

Mažiulis V., Jonas Kabelka (nekrologas), – Mūsų kalba, 2, 1987, 45–46.

Sabalaiuskas A., Lietuvių kalbos tyrinėjimo istorija (1940–1980), Vilnius, 1982, 53–55.

Sabalaiuskas A., Mūsų mokytojas, – Pergalė, XI, 1984, 160–162.

Regina Venckutė, Vytautas Vitkauskas